

Nya Meddelanden från STRINDBERGSÄLLSKAPET

Nummer 66

December 2020

Kära medlemmar,

Det är en lång höst som pågår. Inte längre den glödande, vackra med löv som flammande flaggspel, eller om man så vill, fladdrande manuskriptblad av "bikupan gul". Bara några remsor av Sverige kan glädja sig åt snö när detta skrivs i slutet av november. Annars är det grått. Corona-smittan vilar tung över oss. På åttiotalet fanns en populär t-shirt med texten "Kafka hade det inte heller så roligt". Det hade gått att byta till "Strindberg". Söker man på "sjuk" i hans brev får man 522 träffar, som när han skriver till Karl Nordström 26.3 1890: "Jag är sjuk, folkskygg och djäflig!" Det finns kraft i klagosången.

Ska man hämta tröst hos Strindberg – och det kan man alltid göra! – så passar det bättre att läsa hans skildringar av isolering. Något som många av oss lider av. Gärna kortromanen *Ensam* som han skrev på beställning av Bonniers 1903. En bok som blev så betydelsefull för de ryska symbolisterna att Vladimir Pjast under vedermödor reste 1912 till Stockholm för att framföra sin hyllning, utan framgång. (Det berättas av Magnus Ljunggren i *Strindbergiana* 27 och hans översättning av Pjasts text om Strindberg finns i *Strindbergiana* 28.)

Romanens berättar-jag förlorar alla kontakter, och konstaterar: "Jag vill icke neka att början var svår, och att tomrummet som slöt sig omkring min person pockade på att utfyllas. Genom att avklippa kontakterna med andra människor tycktes jag först förlora i kraft, men samtidigt började mitt jag att liksom koagulera, förtätas omkring en kärna, där allt vad jag upplevat samlade sig, smältes och upptogs som näringsämnen av min själ." Intrycken av staden blir till drömbilder i hans inre. På långa promenader iakttar han molnen, naturen, andra flanörer och förvandlar dem till reflexioner över sitt liv och tillvaron. Och han "erfar en oerhörd inre frid och stilla glädje och en känsla av säkerhet och självansvar."

Bakom den ensamma, inåtvända berättaren hör man raspet av Strindbergs penna, och till sist letar sig ändå historierna in, lugnet bryts och livet pockar på uppmärksamhet med fräscha strider. För ensamheten har ett slut, och med våren kommer vi åter kunna närma oss varandra. Kanske inte riktigt än när det är dags att fira **Strindbergs födelsedag den 22 januari**, men då går det att delta via nätet, och bland annat få sig avslöjat vem som blir årets **Strindbergspristagare!**

Tills dess, var försiktiga och ta hand om varandra!

David Gedin, ordförande.

Foto: Elisabeth Ohlson, Strindbergsmuseet

VÅREN 2021

UTSTÄLLNINGAR

Strindbergs hem
Strindberg i centrum
Beethovenmaskinen t.o.m. 31/1
Bilden av Strindberg i samarbete med Fotografiska 12/2 – 16/5

FÖREDRAG

90 kr. (ord. 120 kr.)
20/2 kl. 16: Erik Höök – Strindberg som fotograf och modell

SKRIVARWORKSHOP

Datum ännu inte fastställt
Skriv i Strindbergs hem efter stängning. Workshopen leds av Katharina Lind

STADSVANDRINGAR

90 kr. (ord 120 kr.)
22/4 kl. 18 Från Blå tornet till Riddarholmen med Camilla Larsson
20/5 kl. 18 Från Blå tornet till Röda huset med Camilla Larsson

VISNINGAR

Guidade visningar av August Strindbergs hem torsdag - söndag kl. 13.

SHOP

Litteratur av och om Strindberg, läs- och skrivrelaterade souvenirer, magneter, pins m.m.

ÖPPETTIDER

Museet är tillfälligt stängt året ut. Ordinarie öppettider tisdag – söndag kl. 12-16.

ENTRÉ

GRATIS för medlemmar i Strindbergssällskapet samt barn och ungdom t o m 19 år.
Ord. pris: vuxna 75 kr, stud/pens/arbetslösa 50 kr.

Obs! Programmet kan komma att ändras. Håll utkik på museets hemsida och i sociala medier.

Känn närvaron - även på distans

"Jag är bara anträffbar i mina skrifter, ej personligen."

Strindberg håller social distans till redaktören René Schickele.
Brev från 2 augusti 1908.

För tre år sedan genomförde museet en omfattande renovering av Strindbergs hem. I samband med denna arbetade vi också fram en ny kommunikationsplattform och en grafisk profil tillsammans med studenter från Berghs School of Communication. Kontakten med studenterna stärkte oss i övertygelsen att museets styrka, dess unika säljfördel – eller USP för att tala marknadsföringsprosa – är känslan av Strindbergs närvaro i den rekonstruerade miljön. Det som ibland kallas "genius loci", känslan av att det var här det hände. Tänk att få trampa samma golv som den store författaren!

Sedan Strindbergs hem fått nya och mer autentiska väggfärger och salongen nya guldtapeter och draperier blev behovet av en matta till salongen akut. När museet skapades och hemmet möblerades med i huvudsak originalmöbler fanns ingen motsvarighet till den stora originalmattan att tillgå. Den var också för dyr att nyproducera. Man har därför under många år valt att låta golvet i Strindbergs salong vara kallt. Detta har varit otillfredsställande, dels för att Strindbergs matta var så iögonenfallande, vilket framgår av de fotografier som togs under Strindbergs livstid, dels för att borgerliga hem vid denna tid alltid hade mattor på golven. En salongsmatta skulle bli central för hela upplevelsen av hemmet, och därför väsentlig för Strindbergsmuseet i sin helhet.

Nu under "coronaåret" 2020 har museet med ekonomiskt stöd från Kung Carl XVI Gustaf och B A Danelii stiftelse äntligen haft möjlighet att tillverka en kopia av Strindbergs matta.

Fotografier från Strindbergs tid visar att det i salongen låg en stor maskinvävd så kallad brysselmatta med mönster i jugend-/William Morrisstil. Utifrån detaljförstoringar av fotografier och studier i diverse

arkiv har firman Handtryckta Tapeter kunnat rita upp ett original som i mönster, kantbårder, färgsättning och andra viktiga detaljer ligger så nära Strindbergs egen matta som möjligt. Ett viktigt krav har varit att mattan ska kunna tåla slitaget i en – trots allt – offentlig miljö. Det sistnämnda kravet utesluter en brysselmatta från tiden, inte minst för att de ofta var ganska tunna. Vår förhoppning är att vi ska kunna premiärtrampa mattan på Strindbergs födelsedag 22 januari 2021. Vi tror att Strindberg själv skulle bli nöjd! Förhoppningsvis är det då fler än vi som får beträda mattan.

En utmaning under det här året har varit hur vi ska bedriva programverksamhet även när vi inte kan välkomna publiken på samma sätt som vanligt. Vi har under hösten stärkt vår digitala närvaro genom att filma och direktsända våra föredrag så att vi kan nå människor som inte har möjlighet att komma till museet. Detta kommer vi givetvis att fortsätta med under våren.

När vi skriver detta har museet tvingats stänga tillfälligt som en följd av skärpta covid-restriktioner i Stockholm.

Vi kan inte utesluta att fler stängningar kommer. Därför innehåller det här numret av Nya meddelanden inget fullständigt vårprogram. Vi kommer dock att ordna flera program på våra digitala plattformar. Gå gärna in på museets facebook, instagram eller hemsida för aktuell information. Eller besök museets Play-sida där inspelningar av museets program finns att titta på i efterhand.

Väl mött på ena eller andra sättet!

Erik Höök och Camilla Larsson, Blå tornet den 1 december 2020.

Strindbergs Intima teater

Kära Strindbergssällskapet,

Strindbergs Intima Teater har, trots coronasituationen, haft ett bra år med två stora samarbeten som varit tillfredsställande både publikt och ekonomiskt: *Moderskärlek* som hann spela nästan hela mars på SIT och även ett antal föreställningar på Teater Västmanland samt uppsättningen *Vasa* (fritt bearbetad utifrån Strindbergs *Gustav Vasa*) som spelats under november på Dalateatern och som planeras att spelas på SIT under maj 2021. Vi kunde även streama *Moderskärlek* och inspelningen var sedan tillgänglig under ett antal veckor under våren.

Under våren ingick *Projekt Moder* (med bl.a. Gunnel Lindblom), *Vitt bläck* (om födelse) och *Moderskärlek* i tematiken "moderskap" som skulle mynna ut i en Modersfestival med ett femtiotal olika programpunkter som tyvärr fick ställas in pga pandemin, likaså ett tiotal gästspel som skulle ha spelats i maj.

Under hösten fick vi förlänga spelperioden för föreställningarna *Gustav Vasa* och *Cecilia Vasa* och vi hann ha premiär på tre andra uppsättningar (*Scener Ur Ett Moderskap*, *Kerstin* och *Vasa*) innan vi återigen fick sluta med föreställningar p.g.a. pandemin vilket innebär att vi har fyra föreställningar som väntar på att få ha premiär våren 2021: *Essen*, *Dåren*

och *Marie David* av och med Anna Lena Efverman, *Dödsdansen* i koreografi och regi av dansarna Åsa Lundvik Gustafsson och David Nondorf, *Den Starkare* i komposition av Margareta Hallin samt *Vasa* i regi av Anna Pettersson.

I nuläget vet vi inte när det kommer vara möjligt att spela föreställningar igen på SIT och därför kan vi inte ge besked om vilka datum våra premiärer kommer ske under våren, men vi återkommer så fort vi har mer information.

Förutom höstens föreställningar som flyttas över till våren 21 har vi ett antal nya föreställningar såsom en Strindbergperformance av och med Charlotte Engelkes, iscensatt läsning av brev mellan August Strindberg och Harriet Bosse med Hans Wigren och Maria Hjalmarsson, *Odlad Frukt* som är ett samarbetsprojekt mellan SIT och Teater Theatron i Malmö, *Toten Insel* med Julia Kraus Dybeck och Mira Eklund samt *De perversa* i regi av Carolina Frände.

Hoppas att vi ses under våren på Strindbergs Intima Teater.

Anna Pettersson, teaterchef

Den Starkare som Kammaropera

Konstnärliga ledaren och sopranen, Christin Högnabba är mitt uppe i repetitionerna av kammaroperan *Den Starkare*. Christin vad är det som kittlar med Margareta Hallins verk?

Jag har alltid varit fascinerad av August Strindberg och när jag hittade Margareta Hallins tonsättning av *Den starkare* blev jag eld och lågor. Jag kände ju till att ursprungstexten är skriven som en monolog där rollen som Mademoiselle Y är stum. Men Hallin har gjort en spännande tolkning av texten där den stumma rollen får en röst, utan att hon har lagt till någon ny text. Hon låter helt enkelt den stumma rollen ljuda i mmm-ljud, vokalljud och upprepa vissa av Fru X:s repliker. Jag fastnade också för den minimalistiska besättningen två röster och en klarinett. Det måste vara en unik besättning i en opera – jag känner inte till något annat verk med den här sammansättningen och det är fantastiskt vad hon gör med dessa tre stämmor – hur de ibland flätas in i varandra och hur de positionerar sig mot varandra i de tre olika möjliga konstellationerna. Ibland är det harmoniskt med rena treklanger, men ibland skaver stämmorna mot varandra, precis som texten skaver. Hallins tonsättning lyfter den här klassiska Strindbergspjäsen till en ny nivå. Den blir mer komplex och nyanserad, positionerna är inte lika tydliga längre. Frågan om vem som är den starkare förblir mer obesvarad än någonsin. Det är inte längre svart-vitt utan fullt av gråzoner.

Hur möter Hallins toner Strindbergs ord?

Det är faktiskt ett originalverk som är skrivet för två röster och klarinett. Hallin har varit mycket trogen originalet, det är nästan ordagrant Strindbergs egen text. Det är intressant att reflektera över klarinetts roll och hur den förhåller sig till rösterna och vem eller vad den representerar. Den kan vara en förlängning av rösterna och förhåller sig alltid på något sätt till dramat. Den har en väldigt viktig roll, den kan t.ex. representera Bob, den äkta mannen i triangeldramat. Ibland tar den Fru X:s position, ibland Mademoiselle Y:s. I introduktionen är det klarinetten som sätter an hela dramat med att anspela på julaftonsmotivet där Hallin lekfullt blandar in kända julmelodier i klarinettstämman. Det är ju anmärkningsvärt att dramat utspelar sig på julafton på ett "damcafé". Ibland är klarinetten kanske den betraktande författarens perspektiv och ibland har den en bärande roll som driver dramat framåt men emellanåt understödjer eller förstärker den de två rollernas olika positioner.

Margareta Hallin, som själv spelat på Intima teatern gick tyvärr bort tidigare i år. Vad hade du velat fråga henne om du fick chansen?

Det hade varit fantastiskt om Margareta Hallin hade

kunnat vara delaktig i hela processen. Vi hann aldrig ses men hon visste om att vi planerade att sätta upp *Den starkare* och det var hon mycket glad över. Hon visste också att vi planerade inslag med Sensor Augmented Clarinet i klarinettstämman. Det innebär att man använder ett speciellt klockstycke på klarinetten som är kopplat till en dator. Man kan då med rörelsestyrning göra olika ljudeffekter med instrumentet. Det här var Hallin positiv till och enligt hennes son var hon nyfiken på tekniska landvinningar.

Sen är ju partituret handskrivet och det finns alltid ställen i musiken där man hade velat kolla med tonsättaren om vi har tolkat rätt – ska det vara a eller ass, hur lång ska den här pausen och det här fermatet (red. vilopunkt) vara, ville du verkligen stryka den här takten? Ja, sådana saker hade man gärna velat rådfråga om.

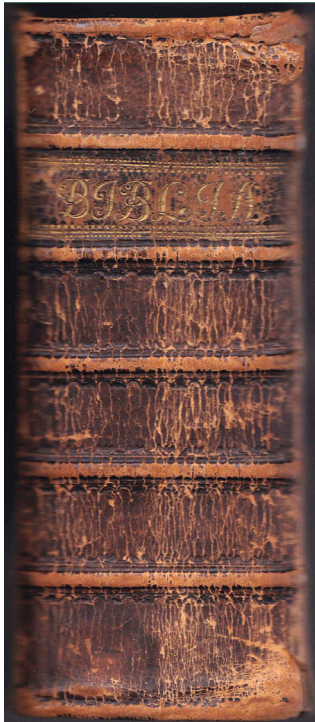
När *Den starkare* uruppfördes sjöng Margareta Hallin själv Fröken Y, dvs mezzosopranstämman och hennes väninna mezzosopranen Edith Thallaug sjöng Fru X -sopranstämman. Det här är ju intressant! Varför valde hon att göra så, hon som var koloratursopran, visserligen med ett fantastiskt bra lågt läge också? Hur kan man tolka det? Är det egentligen en och samma person – är de båda rollerna speglingar av varandra? Är hela pjäsen en inre monolog som bara pågår i en persons fantasi? Och vad representerar klarinettstämman? Är det den frånvarande (eller kanske närvarande) äkta mannen? Det finns så många saker man kunde ha frågat...

Från vänster: Christin Högnabba, Matilda Wahlund, Fotograf: Per Bolkert.

Den Starkare spelas på Strindbergs Intima teater 2021. Medverkande: Christin Högnabba, Matilda Wahlund, Magnus Holmänder. Regi: Kristina Hagström-Ståhl.

Strindbergs familjebibel

I ägo hos Strindbergsföreningen i Lund finns en vacker kista. I den förvaras stadgar från föreningens bildande 1956, protokoll, föredrag, fotografier, pressklipp m.m. Vid mitt tillträde som ordförande i föreningen 2017 genomgicks kistan och vi hittade då till vår stora förvåning en BIBEL, som ingen hade hört talas om. Det visade sig vara ett exemplar av Karl XII:s bibel, tryckt i Stockholm 1747, inbunden i läder och i formatet 21,7 (höjd) x 14,5 (bredd) x 8,5 (tjocklek) cm.

På pärmens insida står det skrivet med bläck: *Stockholm d 8 Sept 1798*

Z Strindberg Född den 30 Nov: 1758:

Det betyder att bibeln är inköpt i Stockholm den 8 september 1798 av Zacharias Strindberg, farfar till August.

Vidare kan man läsa: *Vår bröllopsdag den 13 Junj 1793*

Anna Joh: Strindberg Född den 19 ap: 1771.

Observera "Vår [!] bröllopsdag", vilket innebär att det är fråga om familjen Strindbergs bibel.

Zacharias Strindberg (1758-1829) var kryddhandlare och stadsmajor i Stockholm, stormästare och en av grundarna av AuroraOrden. Han skrev flera lustspel, varav *Auroras fest* kan läsas i Litteraturbanken.

Därpå följer i bibeln en uppräknings av Zacharias och Anna Johannas fyra barn: *Joh: Lud: Strindberg Född den 13 apr. 1794, Joh: Magd: Elis: Strindberg Född den 23 maj 1797, Zach: Strindberg Född 12 Sept: 1799 Död. den 2 maj 1801, Carl Oscar Strindberg Född den 22 Aug 1811.- Död den 3. Februari 1883*

Slutligen står det som sig bör 50 år efter bröllopet: *Silfverbröllopet firadt den 13. Junij 1818 –*

Lägg märke till den sistfödde: Carl Oscar Strindberg, som alltså är Augusts pappa, och att här antecknas även dödsåret 1883, som är det sista året som noterats i bibeln. När noteringen gjorts och vem som skrivit den, är omöjligt att utröna.

På försättsbladet anges vidare: *Z. Strindberg, död d. 6 Julij 1829 – J. L. Strindberg, gift med Maria Theresia Wickberg d. 22 Julij 1835. :- Anna Johanna Strindberg död den 5 Nobr, 1839. – Johan Ludvig Strindberg död d. 13 Sept: 1854*

Dessutom: *Carl Oscar Strindbergs barn Carl Axel. Oscar Johan August. Anna Maria. Elisabet. Eleonora. Johan Olof. Emil Zacharias. –*

Bland Carl Oscars åtta barn finner vi som nr. 3 vår författare: Johan August (1849-1912). Men inte ett ord om modern (!) Ulrika Eleonora (1823-1862).

Carl Oscar (1811-1883) var grosshandlare och ångbåtskommissionär i Stockholm. När modern Ulrika Eleonora dog, gifte Carl Oscar om sig med den 21-åriga Emilia Pettersson (1841-1887) och den 13-åriga August fick henne till styvmor.

Att Carl Oscars barn, alltså August och hans syskon, räknas upp på försättsbladet, tyder på att bibeln hamnat i Carl Oscars familj. Det innebär att den bör ha funnits i familjens ägo under Augusts barndom. Vad som hände med bibeln efter den sista anteckningen 1883, vilken kan ha gjorts långt senare, är höljt i dunkel. Men vi kan anta att den, då anteckningen gjordes, inte fanns i Augusts närhet. Vidare skall vi notera att det i bibeln inte förekommer några förstrykningar, utropstecken eller anteckningar, som är så vanliga i de böcker August läst.

Dessutom står det på pärmens insida längst upp till vänster med blyerts en bibliotekssignatur:

Teol.

[Strindb.]

[Följdskr.]

Tre dagar efter det att jag skickat denna artikel till Strindbergssällskapet, kom förklaringen till signaturen. Vid en förnyad genomgång av "kistan" (den 19 februari) hade nämligen några idoga styrelsemedlemmar hittat ett protokoll av den 22 september 1981, där det klart och tydligt framgår att "Strindbergs familjebibel" donerats av Lunds universitetsbibliotek till Strindbergsföreningen i Lund. Det noteras vidare att den härrör ur "Ebbe Tamms samlingar" och att "överlämnandet skedde med fru Tilli Tamms goda minne".* Men hur bibeln hamnat i Ebbe Tamms ägo förblir en gåta. Vi kommer dock att vårda den ömt och visa upp den för föreningens medlemmar vid högtidliga tillfällen.

* Ebbe Tamm, född i Uppsala 1895, stud.ex. i Lund 1915, fil. kand. 1923, revisor i Strindbergsföreningen i Lund 1857, styrelseledamot 1969-1977, död i Lund 1978, gift 1935 i Varnhems församling med Tilli Nyman (1895-1986).

Richard Bark

Rättelse Strindbergiana

I den senaste samlingen Strindbergiana förekommer en mening i min artikel "Taklagsöl och begärets förvecklingar hos Strindberg" som kan missförstås. På s. 28 skriver jag helt riktigt, att *En dåres försvarstal* är "en roman skriven på franska 1887-88 under titeln *Le Plaidoyer d'un fou*". Men på nästa sida skriver jag, att "det svenska originalmanuset återfanns först 1973 i Oslo." För att undvika alla missförstånd skall det stå "originalmanuset på franska".

Anders Olsson

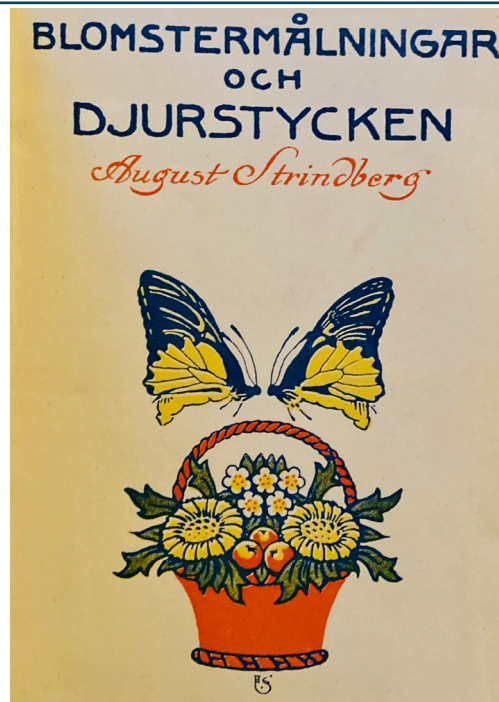
Studiecirklar - Strindberg och naturen

Vårens strindbergscirklar i Sörmland (Eskilstuna, Strängnäs mfl.) har temat Strindberg och naturen. Cirkelarna leds av Strindbergskännare och styrelseledamot Tryggve Lundh och ingår i ABF Sörmlands studieprogram. Huvudbok blir *Blomstermålningar och djurstycken* (1888) med utblickar till Strindbergs skärgårdsböcker, Sveriges natur, Strindbergs flora och boken *Strindberg som trädgårdsmästare*.

Vi samtalar om Strindbergs förhållande till naturen och hans beroenden av Linné och Rousseau också. En föreläsning av Tryggve Lundh planeras och ska fungera som en kick-off för cirkelarna på olika platser.

Coronaläget styr cirkelstarten som planeras till början av februari med fyra möten.

Upplysningar: Tryggve Lundh mobil: 076-3407415, tryggve.lundh@gmail.com

Kymendö - Äntligen!

Varje år kommer tusentals besökare till Kymendö för att uppleva öns smått magiska position som inspiration att fortsätta läsa Hemsöborna eller helt enkelt möta miljön som August Strindberg höll högt livet igenom sedan han mötte ön för första gången 1871.

Den 29 augusti klev också Strindbergssällskapet i land på ön och knappt hade vi klivit av båten förrän Louise Edlind Friberg samlade resesällskapet under hamnträdet. Självklart läste hon inledningen till den berömda boken: *"Han kom som ett yrväder en aprilaf- ton och hade ett höganäskrus i en svängrem om hal- sen."*

(inspirationen till Carlsson i Hemsöborna) byggde av överskottsvirket från gruvbrytningen på Huvudholmen, "Rågholmen" i boken.

Vid gården stannade vi och studerade trädgården, den som Catharina Söderberg så förtjänstfullt beskrivit i sin bok om odlaren Strindberg. Vi noterade syrenbersån som han odlade. Den fortsätter att fro- das liksom päronträdet Bonne Louise och äppelträ- det Hawthornen. Alldeles nära entrén till Storstugan växer jasminen som han satte en gång. Den minnes- gode kommer säkert ihåg att Strindberg mätte upp sitt trädgårdsland med 18 långa steg i båda riktnin- garna. Resterna av denna odlingsbädd skymtar ännu i trädgårdslandskapet.

"Skogar och skär de stå i brand,
junimorgon är brännhet
västlig vind från land,
dagen lovar bli vacker
Kaffekokaren på förstukvist
puttrar vid spritblå låga,
huset sover ännu en frist,
herrn är ensam på benen."

Så börjar dikten "Morgon" som Louise bjöd oss att höra vid husknuten innan vi fortsatte vår vandring till skrifvarstugan där undertecknad berättade om bakgrunden till stugan och vad Strindberg gjorde där under de två år som han kunde använda den 1882 och 1883.

Magi uppstod och äntligen hade sällskapet ön un- der sina fötter efter att ha pratat om ett besök under lång tid. Nu var det dags att möta den "grönskande ön, blomkorg i havets våg!" som Strindberg valde att kalla ön i sin populära dikt "Moln-Bilder".

Det var så roligt att många kunde komma med denna regniga sensommar dag. Det kändes som en litterär pilgrimsvandring att få vandra med Strindbergsälkska- re i hans fotspår på ön som kom att betyda så myck- et för hans kreativa gärning, kommenterade Louise dagen vars ord nog fångade gruppens känslor denna dag.

Regnet hängde i luften men skulle skona vår vand- ring ännu en stund. Långsamt tog vi oss genom ängar och hagar i riktning mot gården. På vägen stannade vi till vid "stugan på ängen", den som Jonas Eriksson

Stugan är som många vet inte stor. Bygdehistorikern Gideon Forsell skrev 1914 att "Stora ting se ofta dagen under små förhållanden" vilket också arkitekten Rolf Löfström stämde in i när han anslöt till vandringen. Rolf bor sedan länge på ön och var den som ansvarade för den tidigare renoveringen av skrivarstugan vid slutet av 1980-talet. Rolf använde stugans blygsamma mått i undervisningen för blivande arkitekter. Hur stort behöver ett utrymme vara för att gynna ett kreativt skapande? Var och är frågan som kan ställas. Strindberg gav oss boken *Det nya riket* och *Dikter* framburna några sommardagar i det lilla "Ermitaget" som var namnet han gav stugan.

Innan hemfärden till Dalarö stannade vi till i hamnkaféet och Carlssons bakficka för lunch och samtal med Rolf om hur livet på ön gestaltade sig i ett samtida vardagsperspektiv, där varv, jordbruk och hamnservice bildar noderna för överlevnad. Strindberg som blev något av portförbjuden på ön efter skandalen med *Hemsöborna* där öborna kände sig förminskade och löjliggjorda är numera en glömd historia.

Strindbergssällskapet vårdar skrivarstugan. Vad mer skulle kunna ske som stimulerar fler besökare till ön så att näringar, både lekamliga och andliga, kan fortsätta utvecklas? Den frågan får vi ta med oss in i framtida utmaningar hur intresset för Strindberg kan flyttas in i nya generationer läsare. Vi kan konstatera att Kymendö är en fantastisk naturresurs bara som den är i sig själv.

Utan några större tvivel om saken så fungerar den anspråkslösa skrivarstugan på Kymendö som ett slags antimonument över ett stort författarskap.

Leif Magnusson (ansvarig för skrivarstugan)

Nya Meddelanden hälsar på

Hej Björn Sundberg, litteraturprofessorn vid Uppsala universitet. Vi har hört att du är i färd med att återuppta din forskning om mottagandet av Strindberg i svensk press mellan 1907 och 1909. Hur går det?

Nja, min egentliga Strindbergs-forskning avslutades med utgivningen av min bok "Om Du vill lära känna det osynliga ..." Anteckningar till Strindbergs sena historiedramatik (2011). Därefter gav jag mig i kast med att skriva en bok om den grekiska tragedin, ett forskningsområde som jag ägnat mig åt parallellt med Strindberg, och när den boken också blev klar (2019) började jag gå igenom tidigare samlade tidningsklipp och excerpter rörande Strindberg under åren 1907–1909, dvs. en fortsättning på Brandells och Meidals inventering, redovisad i excerptkatalogerna Strindberg i offentligheten. Mina tidningsklipp har jag ju tidigare selektivt utnyttjat, dels i boken från 2011, dels i kommentaren till Samlade Verk 61 (Strindbergs tre sista historiedramer). Men nu försöker jag sammanställa materialet så att det blir tillgängligt för andra intresserade. Vi får se hur det går ...

Hur blev Strindberg mottagen i svensk press under denna period?

En intressant men svårbesvarad fråga. Generellt kan man säga – att döma av mängden av tryckta artiklar, notiser och annonser rörande Strindberg – att intresset var stort. Däremot var uppfattningen om Strindberg skiftande. Förvisso kan han framstå som arbetarrörelsens egen diktare, men om man "går till läggen" – som Jan Myrdal brukade säga – upptäcker man att Strindberg även kunde läsas från höger. Vilket t.ex. artiklar i Sveriges Vål. Nationaldemokratiskt veckoblad. Organ för Sveriges icke-socialistiska ungdom visar. Där kunde man under rubriken "August Strindberg kritiserar en socialistisk hufvudlära" läsa en osignerad anmälan av fjärde delen av *Tjänstekvinnans son* (1909, nr 52), som hävdar att Strindberg avslöjat "håltheten i den socialistiska frasen om att kapital är stöld från arbetarne". Och i Teodor Holmbergs anmälan av *Siste Riddaren* (1909, nr 7) möter fraser som "detta genomnationella skådespel", "svenska folkets själ" och lämplig text att "föredragas i alla skolor, som vilja väcka och värma svenskandan".

Det var nog så att Strindbergs ställning i offentligheten oscillerade mellan arbetarrörelsens kampdiktare och positionen som den av borgerligheten erkände nationalförfattaren. Åtminstone ville Strindberg själv inte, mot slutet av sitt liv, låta sig enrolleras politiskt. 1909 försökte han avstyra arbetarnas sextioårsuppvaktning (Brev 17, s. 272), och 1910 kommenterade han planerna på en insamling till hans ära: gärna ett pris "för litterära meriter" men han kan icke acceptera en belöning om den skulle "få färgen av politik" (SV

64, 459).

Strindberg och August Falck startade Intima teatern 1907, hur var mottagandet av teatern?

Intima teaterns verksamhet och mottagandet av Kammarspelen som uppfördes där, är ju utförligt beskrivet i kommentarerna till SV 64, av Per Stam och till SV 58, av Gunnar Ollén. Konstnärligt sett var denna experimentteater betydande redan i sin samtid, och för eftervärlden blev dess betydelse stor, såväl som teaterexperiment som genom att Strindberg där fick sina nydanande dramer framförda, dramer vilka kom att inspirera O'Neill och andra betydande 1900-talsdramatiker. Men den dåtida, 'vanliga', publiken var mestadels kallsinnig, och teatern kämpade en hopplös kamp för sin ekonomiska överlevnad. Som Ollén konstaterar möttes Kammarspelen vid urpremiärerna av "en kraftig negativ kritik".

Hur tycker du Strindbergs-forskningen mår idag?

Strindbergs-forskningen är och har länge varit vital, inte minst utanför Skandinavien. En viss naturlig avmattning kan väl märkas efter de många bidragen i samband med hundraårsminnet av Strindbergs död, men visst kommer det alltför betydande studier, t.ex. Henrik Johnssons *Det oändliga sammanhanget. Strindbergs ockulta vetenskap* (2015) och Ulf Olssons *Paradoxografi. Strindbergs sena verk* (2019).

Och hur är intresset bland dagens studenter?

Intresset för att läsa Strindberg är starkt. Dock knappast de verk som jag själv fick läsa som nybörjare i ämnet – *Det nya riket*, *Röda rummet*, *Tjänstekvinnans son* etc. Däremot fångslar dramatiken efter *Inferno* starkt, dvs. den del av Strindbergs författarskap som skrivit in honom i världslitteraturens kanon.

Blå boken.
— Det är nedrigt att lura folk. Ja har läst den här och det finns ju ingen skandal i den.

"Blå Boken. — Det är nedrigt att lura folk. Ja har läst den här och det finns ingen skandal i den."

Skämtteckning ur Puck 28.9.1907 som visar diskrepansen mellan vad många förväntade sig av Strindbergs texter – och vad de var.

Strindbergs vanor och ovanor

Strindberg var 1:73 lång och hade små händer, 7 $\frac{3}{4}$ i handskstorlek. Till hans kroppsliga svagheter hörde att han hade dåliga tänder och använde läsglasögon tidigt.

En av orsakerna till hans oerhörda produktivitet är sannolikt att han sov eftermiddag varje dag. Han berörde detta bl. a. i ett brev till Birger Möerner den 28 oktober 1908: "kom icke mellan 4 och 6; då sover jag".

Röknings- och dryckesvanor

Strindberg var rökare under hela livet och rökte mest cigaretter. De mest kända är Khédiv och Brousse. Han rökte även cigarrer av märket Caporal och Brehmens Rhum. Han var regelbunden sprit-, vin- och ölkonsument, utom under vistelsen i Ouchy i september till oktober 1884. Endast utspädd vin säger han sig ha druckit under denna tid!

Räkningarna (som finns bevarade på KB), från bl.a. Cederlundhs butik, där han ofta fick rabatt med 10 procent under tiden i Blå tornet, ger information om dryckessorterna. Således beställde han röda viner från Beaune eller Macon (bourgogner) och Margaux, S:t Emilion och Pauillac (bordeauer) vita rhen-viner, ibland en söt Sauterne till desserten. Italiensk vermouth tillhörde standardbeställningen, liksom whisky av märket Glen och konjak av märket Monnet, förutom punsch och genever. Likörer som Anisette och Curaçao förekom också. Champagnen var av märket Mercier. Även ordinär "Aquavit" beställdes ibland.

Strindberg var en stor kaffekonsument. Den slutsatsen är lätt att dra eftersom han beställde "Coffea arabica." i lådor från en importör i Erfurt i Tyskland under åren i Blå tornet. Dessa betalades mot postförskott.

Ibland skrytsam

"Bestigit alper, ridit mellan Vevey och Lausanne, simmat över Vierwaldstättersjön, rott från Kymendö till Dalarö fram och åter ensam" skriver Strindberg i ett brev från Lindau i augusti 1887 till Pehr Staaff.

Alltid klädmedveten

Strindberg köpte mycket kläder, speciellt när han bodde i Blå tornet men även under tiden i Lund. Han satsade även extra när han skulle gifta sig med Harriet 1901. Dessa räkningar avser köp av skor, filthatt, tre kostymer och flera par byxor. Till detta kom två broderade skjortor, kragar, manschetter, rosetter och handskar. En överrock fullbordade utstyrseln.

Det första året i Blå tornet köpte Strindberg tre kostymer, tre kavajer, två paletåer (enkelknäppta ytterrockar) och en "nattrock". Året därpå handlade det om tre kostymer och en paletå, en päls, fem halsdukar och en morgonkavaj.

År 1910 inköptes tre kostymer, två "jaquettkostymer", en tenniskavaj och ännu en nattrock. Det sista året som Strindberg köpte kläder var 1911. Då var det fråga om två paletåer och sju skjortor. De senare köptes bl.a. på PUB.

Ibland fåfång

Åtskilliga foton av Strindberg gjordes till vykort. Författaren använde själv främst Herman Andersons foto av honom från 1906, det s.k. Fredriksonsphotet. (Strindberg menade att han liknade den på den tiden mest uppburne skådespelaren i Stockholm, Gustaf Fredrikson.). Så sent som i december 1910 skickade han ett vykort till Nils Andersson i Lund, med sitt eget porträtt, men detta var taget av Stockholmsfotografen Herman Hamnqvist år 1901.

Det äldsta porträttet på Strindbergvykortet i min samling är taget i Paris av Léopold-Émile Reutlinger 1894. År 1899 togs ett annat foto av Bröderna Andersson i Stockholm av Strindberg i högerprofil (Svedfelt nr. 44); även detta användes som motiv på ett vykort. På ett tredje vykort avbildas Strindberg när han vistades på Furusund sommaren 1904. Det har enligt text på kortet givits ut av Otto Johanssons förlag.

Detta foto togs av Otto Johansson på Furusund 1904. Det har använts som illustration på ett vykort, dock med bakgrunden bortretuscherad.

Jan Billgren

Foto: Strindbergsmuseet.

Ny utgivning om Strindberg

Konferensvolymen

Sommaren 2019 hölls den traditionella Strindbergsbiennalen i Göttingen i Tyskland. Nu har konferensvolymen med deltagarnas presentationer på temat Strindberg und die Aufklärung/Strindberg och upplysningen publicerats. Där finns texter på svenska, engelska och tyska som behandlar Strindbergs växlande och komplicerade förhållande till upplysningen (och religionen).

Två år tidigare var Krakow platsen för konferensen, på temat Strindberg and the Western Canon. Uppenbarligen är det betydligt krångligare att prängla ut Strindbergsböcker i Polen, för det årets volym kom faktiskt ut något efter den tyska varianten. Bidragen är på svenska och engelska, av Strindbergskännare från hela världen, och täcker ett mycket stort och varierat område.

Annan internationell utgivning

Marilyn Johns Blackwell, University of North Carolina, har publicerat omfattande forskning om skandinaviska författare som Almqvist, Ibsen, Strindberg, Enquist och Ingmar Bergman. I år kommer en nyutgåva (ev. bearbetad) av samlingsvolymen *Structures of Influence/ A Comparative Approach to August Strindberg*, med bidrag från Svenska Strindbergsforskare. Den gavs först ut 1981.

Nästa år väntas ett antal utgåvor på engelska, inte minst en översättning av Göran Söderströms *Strindbergs måleri* under titeln *Strindberg's Paintings*.

Svensk utgivning

Idé-och lärdomshistorikern och psykoanalytikern Per Magnus Johansson har under året publicerat två böcker om Strindberg: *Strindbergsfejden* och *Sekelskiftet 1900 – August Strindberg och Sigmund Freud*.

Den första volymen innehåller ett litet urval (13) av Strindbergs egna inlägg i en mycket hektisk kulturdebatt, samt några av hans brev och dikter och avslutas med en essä av Per Magnus Johansson, "Med satir som vapen".

Den senare volymen tar upp förhållandet mellan några av August Strindbergs centrala texter och några av Sigmund Freuds bärande tankar. Enligt Johansson

finns det tydliga beröringspunkter författarna emellan, utan att de tagit del av varandras texter, uppenbarligen ett slags samtidighetens intertextualitet.

På frågan om hur hans intresse för Strindberg väcktes, svarar Per Magnus Johansson så här:

"Mitt intresse för Strindberg började tidigt. Jag läste *Röda rummet* som sextonåring. Det var en fängslande läserfarenhet. När jag sedan, ännu inte fyllda tjugo år, började på psykologutbildningen vid Göteborgs universitet var det min övertygelse att jag skulle få läsa de klassiska skönlitterära verken. Denna förhoppning kom dock inte att infrias. Besvikelsen drev mig mot att bland annat återuppta läsningen av August Strindberg.

Min psykoanalysutbildning i Paris förde mig även mot skönlitteraturen. Eftersom jag har ett svenskt ursprung och arbetade i Göteborg var Strindberg det mest naturliga valet. Strindberg, som till stora delar är samtida med Sigmund Freud, upptäckte jag, fångade flera av de frågeställningar som Freud teoretiserade över.

Jag läste aldrig Strindberg för att psykologisera över förhållandet mellan Strindbergs barndom eller personlighet och hans författarskap. Den frågan har aldrig intresserat mig. Jag drabbades av hans genialitet när det gällde att fånga människans konflikter, sårbarhet och utsatthet.

Ett drömspel, Ensam, Fadren, Fröken Julie, Oväder, Påsk och Spöksonaten, för att nämna de verk som har omgett mig de senaste åren, studerar jag regelbundet. Strindberg är alltid med mig i mitt liv. Och inte minst viktigt; jag tycker om att läsa Strindbergs böcker långsamt och upprepade gånger."

Finansmannen August Strindberg

August Strindberg provade på det mesta, inklusive försöken att göra guld. I sin nya deckare *Stormvakt* har författaren Kristina Ohlsson placerat en före detta finansman vid namn August Strindberg. Han kommer att finnas med i ytterligare två romaner. Litet spännande är det.

Sara Granath

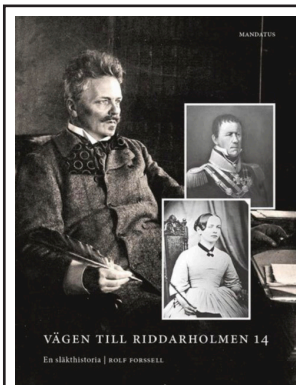
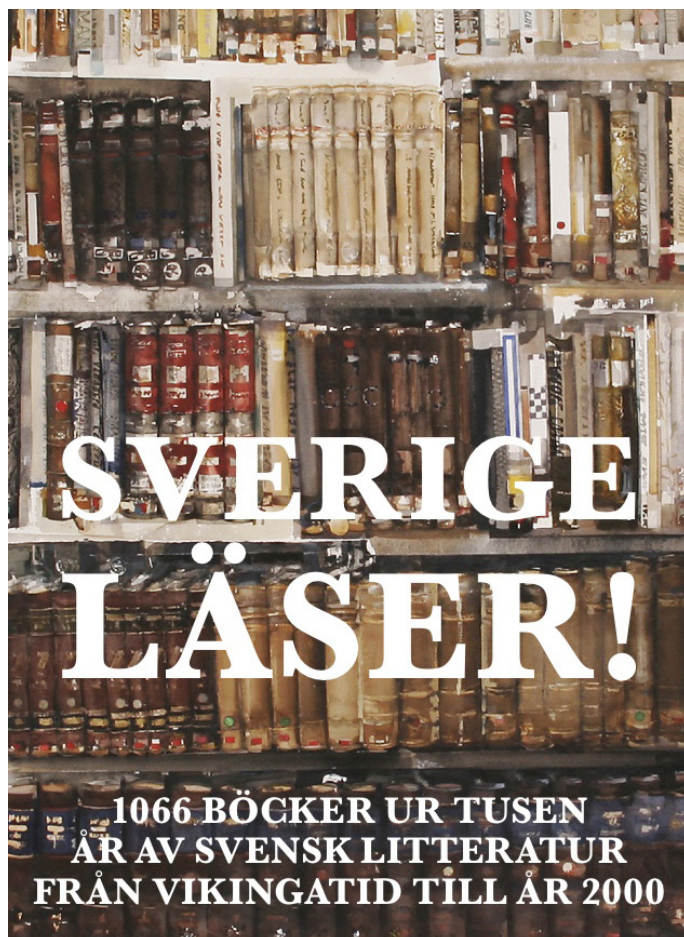
Sverige läser!

Sverige läser! Bäckernas bok har kommit! Det är en lagom tjock pocket. Med den i fickan kan du på ett ögonblick få tips och svar på frågor om Sveriges många författare – från runristarna till dagens deckarförfattare. Totalt presenteras 1066 böcker. De som gjort urvalet är medlemmar i olika litterära sällskap och aktiva inom sällskapens paraplyorganisation DELS.

Danmark har en litteraturkanon för grund- och gymnasieskolan. För ett antal år sedan diskuterades detta även i Sverige. Många var dock tveksamma. Med Sverige läser! är problemet löst. På 267 sidor presenteras ett brett urval av svensk litteratur och svenska författare och därmed fyller Sverige läser! väl avsikten av en svensk kanon! Redaktionen för Sverige läser hoppas nu att landets gymnasieskolor ska köpa in boken. Som Strindbergsvän undrar du säkert hur och med vilka verk som Strindberg presenterats. Köp Sverige läser! så får du veta!

Det tilltalande omslaget till Sverige läser! med välfyllda bokhyllor har Lars Lerin gjort. Nu i coronatider vill jag bara krypa ihop i en soffa framför dessa bokhyllor och läsa både gamla favoriter och hitta nya bekantskaper!

Catharina Söderbergh

Rolf Forsell - Vägen till Riddarholmen 14 : en släkthistoria

Som ung präst kom Henrik Strindberg till Sundsjö i Jämtland 1741. Vid sidan av sin prästtjänst försörjde han sig själv och sin stora familj som sockenskomakare. Han förde en hård kamp inte bara mot en motsträvig stiftsstyrelse utan också mot de svåra nödåren och umbärandena, vilket sannolikt bidrog till hans tidiga död.

Medan de flesta av barnen fick tjänst hos bönderna, skicka des tolvårige Zacharias till deras gamla mormor, majorskan Åkerfelt i Stockholm. Där blev han med tiden en aktad person som stadsmajor och stormästare i Aurora-orden. *Vägen till Riddarholmen 14* är delvis skriven i fikionaliserad form.

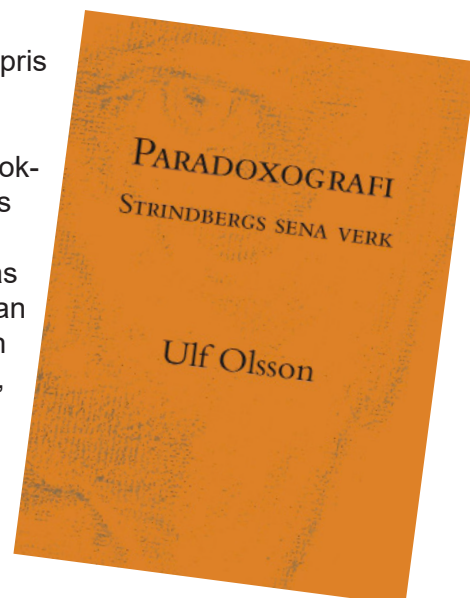
Ulf Olsson – Paradoxografi. Strindbergs sena verk

Bokförlaget Faethon erbjuder Strindbergssällskapets medlemmar ett specialpris på en ny bok av Ulf Olsson, *Paradoxografi. Strindbergs sena verk*.

Boken är en undersökning av Strindbergs sena verk. Eller som det står på bokens flik: "August Strindbergs sena verk skapas av sticket från »motsägelens tagg«. Och för att hela tiden kunna säga emot och tala annorlunda, experimenterar Strindberg med skrivandet: mästerverk som kammarspelen blandas med nonsenspoesi och absurditeter, med utrop och utfall. Ständigt skriver han listor, inventerar, förtecknar, administrerar sig själv och sitt författarskap. Han efterforskar och utreder – och med denna blandning av språk och hållningar, av reaktionärt och radikalt, blir han den som pekar fram mot en senare tids litteratur."

Ulf Olsson har skrivit flera uppmärksammade böcker om August Strindberg. Han är professor emeritus i litteraturvetenskap vid Stockholms universitet.

Erbjudande: 150 kronor inklusive frakt. Mejla till info@faethon.se

STRINDBERGSSÄLLSKAPET

STRINDBERGSSÄLLSKAPET STYRELSE

David Gedin – ordförande, styrelsemedlem i Stiftelsen Strindbergsmuseet

Göran Söderström – vice ordförande

Marie-Louise Jaensson Björkén – skattmästare

Sara Granath – sekreterare, redaktionsgrupp *Nya Meddelanden*

Ingela Lundahl – medlemsombud, kontaktperson

Leif Magnusson – ansvarig för Strindbergs skrivarstuga på Kymmendö

Cecilia Carlander – redaktör för *Strindbergiana*

Katharina Lind – redaktör för hemsida, sociala medier, *Nya Meddelanden*

Kristina Adolphson

Jan Billgren, redaktionsgrupp *Nya Meddelanden*

Louise Edlind Friberg

Malin Grände, redaktionsgrupp *Nya Meddelanden*

Tryggve Lundh

Erik Höök – chef för Strindbergsmuseet

Revisorer: Hans Alm, Olof Nordin

Revisorsuppleanter: Kjellåke Henriksson, Åsa Söderbergh

Valberedning: Catharina Söderbergh, Erik Höök

KONTAKT

Ordförande: David Gedin, e-post: strindbergssallskapet@auguststrindberg.se

Medlemssekreterare: Ingela Lundahl, telefon: 08-411 53 54, e-post: ingela@strindbergsmuseet.se

Redaktör för hemsidan: David Gedin, Katharina Lind, e-post: red@auguststrindberg.se

Redaktionskommitté *Nya Meddelanden*: Jan Billgren, Sara Granath, Malin Grände, Katharina Lind

Tipsa redaktionen: media@auguststrindberg.se

Strindbergssällskapets postadress:

Drottninggatan 85, 111 60 Stockholm

Hemsida: www.auguststrindberg.se

Följ oss på nätet: www.auguststrindberg.se, Facebook. Instagram.

HAR VI DIN MEJLADRESS?

Med hänsyn till miljön samt Sällskapets ekonomi skickas *Nya Meddelande* numera ut med e-post. För kontinuerlig information mejla din e-postadress till: ingela@strindbergsmuseet.se.

MEDLEMSKAP

Nu är det dags att förnya ditt medlemskap.

Årsavgiften 250 kr sätts in på postgirokonto 25 02 78-9. För ytterligare familjemedlem är avgiften 50 kr, för ungdomsmedlem (25 år och yngre) 150 kr, för institutioner 400 kr inom Sverige, 500 kr utanför Sverige.

Mejla ditt namn och postadress samt e-postadress till: ingela@strindbergsmuseet.se. Medlemsavgiften gäller per kalenderår och betalas in i början av kalenderåret.

I medlemskapet ingår boken *Strindbergiana*, fri entré på Strindbergsmuseet och en mängd rabatter i Strindbergsmuseets butikssortiment samt vissa teateruppsättningar på Strindbergs Intima Teater liksom andra kulturevenemang.

GOD JUL & GOTT NYTT ÅR!

